

Originalni naučni rad
UDK 82:305(048.83)

Марина М. Петровић Јилих
Универзитет Крајјевац
Филолошко-уметнички факултет
Катедра за немачки језик и књижевност
marinajulichkg@gmail.com

ЕМОЦИОНАЛНИ ДИСКУРС У РОМАНУ КРВАВА КЊИГА КИМ ДЕ ЛОРИЗОН

Апстракт: Надовезујући се на актуелан књижевнонаучни дискурс немачког говорног подручја, који тек крајем 20. и почетком 21. века почиње интензивно да се бави проблематиком родне и квир књижевности, овај рад за предмет има проналажење и анализу емоционалног дискурса представљеног у писмима баки у аутофиктивном роману *Крвава књига* небинарног/небинарне аутора/ауторке Ким де Лоризон. Сматра се да је репрезентативан за анализу не само због своје књижевноуметничке вредности, коју потврђују најрелевантније књижевне награде које су му додељене у Немачкој и Швајцарској, већ и због тога што директно упућује на постојеће (емоционалне) проблеме квир-особа и даје импулсе за покушај тражења њиховог решења у оквиру ове актуелне друштвене проблематике у земљи и иностранству. У првом делу рада се приступило анализи продуктивне и контекстуалне стране емоционалног дискурса, док се у другом делу поступцима квалитативне методологије истражује веза између емоционалног света књижевног текста и емоционалног света рецепијената и рецепијенткиња. Циљ рада јесте представљање (не)могућности самоспознаје и самостабилизације особа које су „другачије” од других као и утицај текста на рецепијенте и рецепијенткиње у погледу на продубљивање, потврђивање и/или промену вредносних ставова према ЛГБТИ+популацији.

Кључне речи: квир књижевност, род и пол, дискурс, емоције, језик.

1. О емоцијама и роду: теоријски фундамент

У аутобиографским и аутофиктивним романима емоције изражене у њима увек су повезане са неком инстанцом у књижевном тексту. У *Крвавој књизи* као аутофикцији та инстанца је ЈА-приповедач/ица који/која је истовремено као главни лик идентичан/на са аутором/ком. Емоције

изнађене у аутофиктивним текстовима се тако путем интерне фокализације и драматичног модуса приповедања још више интензивирају (Lovrić 2012, 236). Зато је немогуће говорити о емоционалном дикурсу и његовим испољавањима у овом роману, а не дотаћи се његове родне одн. квир проблематике. У овом истраживању емоционални дискурс се односи како на изналажење емоција које су имплицитно и експлицитно садржане у књижевном тексту, тако и оне имплицитно навођене у изјавама реципијента и реципијенткиња. Протагониста/киња је нонбинарна особа без даљих родних објашњења и сасвим очигледно се ослања на данас важећа мишљења по којима је у најмању руку род (gender) културно тј. социјално тумачење биолошког пола (sex). Ово мишљење о социјалном одн. културном родном идентитету је у немачком академском дискурсу прихваћено као важеће и употребљава се као аналитичка категорија (Косуба 2022, 125). Сексуални начини живота више нису само приватна ствар појединца, већ су много више: они су симболички, културни, политички и/или биографски ексклузивни начини друштвеног поступања и друштвених структура које их чине негацијама. У родној и квир проблематици се „ради о припадности, праву на самоодређивање, људским правима и људском достојанству, о слободи, егзистенцији и о њиховој структурираној и структуришућој забрани” (Ваар 2022, 75)¹. Књига Џудит Батлер *Невоље с родом* (Gender trouble) појављује се у САД већ 1990. године, али још увек представља једну од најутицајнијих студија на тему родног и квир идентитета. Она сматра да је род перформативна дискурсивна конструкција, а идентитет рода конструише самог себе као „идентитет који се нејако успоставља временом, установљен у спољашњем простору *стилизованом њонављањем чиновом*” (Butler 2016, 233)². Но, чак је и пол делимично успостављена конструкција дискурса, тврди она у бројним филозофским излагањима (Butler 2001, 2012, 2016). Сматрајући да родно одређеном животу на пут стају „извесне научене и насилне претпоставке” она се залаже за враћање легитимности мањинским родним и полним праксама (Butler 2016, 8).

„У мери у којој родне норме (идеални диморфизам, хетеросексуална комплементарност тела, идеали и правила подесне и неподесне мушкости и женкости, од којих многи почивају на расним кодовима чистоте и табуима који би требало да спрече расно мешање) установљују шта ће се моћи разумети као људско, а шта не, шта ће се узети у обзир као „стварно”, а шта не, оне установљују онтолошко подручје у којем се телима може дати легитиман израз. Ако у Невољи с родом постоји неки позитивни нормативан задатак, онда је реч о захтеву да се легитимност прошири и на тела која се схватају као лажна, нестварна и неразумљива”. (Butler 2016, 25).

-
- 1 Es geht um Zugehörigkeit(en), Selbstbestimmung, Menschenrechte und Menschenwürde, um Freiheit, um Existenz und die strukturierte und strukturierende Verwehrung derselben.
 - 2 Курзив је коришћен у оригиналном тексту.

То подразумева да о мањинским групама мислимо пре доношења закључака о њима, да покушамо да, како Батлер каже, проширимо поља могућности за род. Нико „ко збиља разуме шта значи живети у друштвеном свету као нешто „немогуће”, нечитљиво, неоствариво, нестварно и незаконито” (Butler 2016, 8) не би постављао питање о користи таквог сагледавања ове актуелне и важне друштвене теме. Савремене квир теорије често у потпуности негирају постојање биолошке разлике између полова. Дискриминација ЛГБТИ+особа не проистиче из страха, већ из мржње коју намећу цис (хетеро)-постојеће норме (Ewert 2020, 17). Цис-сексизам (цис-нормативност или цисполни биологизам) додељује телу при рођењу одређени пол. У овом наметању пола влада правило, да особа која је рођена са вулвином мора да буде жена, а она рођена са пенисом мушкарац. Али једна особа, каже Еверт, мора да има право на пол који сам/а бира, о коме сам/а одлучује (Ewert 2020, 18).

2. О емоцијама и дискурсу: анализа емоционалног дискурса као научна методологија

Родна проблематика читљива је у језику, односно у дискурсима, а дискурзивност се може посматрати као једна од централних категорија за проучавање односа између књижевних текстова и културних, културолошких и друштвених феномена. Разумевању и анализи књижевних текстова све чешће се приступа из перспективе њиховог продуктивног учешћа у дискурсима. Тренутна књижевнонаучна дискусија на овом пољу се заснива на појму културе који је оријентисан на испитивање значења, симбола и знања у текстовима. Како је култура доступна анализи само преко текстова, књижевност има значајну улогу у динамичним дискурсивним системима друштвене саморефлексије (Hille/Schiedermaier 2021, 131). Предмет анализе дискурса у аутофиктивном роману *Крвава књиџа* су емоционални дискурс и његове подкатегије експлицитно или имплицитно изражене у тексту. Анализа се спроводи у вантекстуалном и текстуалном контексту родне проблематике и проблематике индентитета. Осим контекстуалних одредница, пажња ће бити усмерена и ка читалачком доживљају прочитаног, који ће бити испитан поступцима квалитативне емпиријске методологије, подробније описаним у делу 5.1. Овим поступцима се очекује одговор на то да ли су остварени циљеви који су постављени у истраживању: покушај разоткривања (не)могућности самоспознаје и самостабилизације особа које су „другачије” од других као и утицај текста на реципијенте и реципијенткиње у погледу на продубљивање, потврђивање и/или промену вредносних ставова према ЛГБТИ+популацији.

Али шта су емоције? И да ли је могуће да им се приближимо и анализирамо их као објективно постојеће феномене? У новијим когнитивним тео-

ријама заступа се мишљење да су емоције детерминишући саставни делови когнитивних стања и процеса. Емоције су саставни део људског живота, а језик нам омогућава да изразимо интерно и субјективно доживљена осећања (Schwarz-Friesel 2007, 1). Шварз-Фризел емоције дефинише као вишедимензијални комплекс свесних и несвесних доживљаја знања, репрезентација, процеса и стања. Њихово активирање упућује на вредновања настала на основу спољашњих и унутрашњих доживљајних компоненти: емоционалност једног човека је његов интерни унутрашњи систем који може да утиче на телесно, рефлексивно (когнитивно) и психичко стање на различитим нивоима доживљавања (Schwarz-Friesel 2007, 148). Емоције попут љубави, мржње, страха, саосећања и радости су, као и когнитивне способности, дубоко усађене у људски организам. Истом јачином као и ментални мисаони процеси оне утичу на делања људи (Schwarz-Friesel 2007, 44).

„Емоције усмеравају наше процесе мишљења и деловања, детерминишу интерпретацију и евалуацију других људи и ситуација, олакшавају, отежавају или онемогућавају наше спознајне токове и имају велики утицај на наше процесе сећања. [...] Ако хоћемо да разумемо људску душу, ако хоћемо да објаснимо егзистенцијални положај човека у социјално обележеном окружењу, његов субјективни доживљај и његову Ја-слику, онда емоције играју одлучујућу улогу. Човек као разумно биће не може да се сагледа само на основу својих когнитивних способности као посебна врста, већ га карактерише и богат свет осећања који је саткан од најразличитијих емоција. Оне му дају могућност да воли, пати, љути се, мрзи, очајава, верује и нада се” (Schwarz-Friesel 2007, 4)³.

Приликом анализе емоционалних дискурса у књижевности, схваћених као текстуалне презентације емоција у текстовима, кључна су два питања:

- питање текстуалне (језичке) манифестације емоција⁴ и
- питање емоционализације читатељки и читаоца при читању и разумевању текста (Schwarz-Friesel 2007, 213)⁵.

3 Сви преводи које је сачинила ауторка рада биће наведени у фуснотама у оригиналу: Emotionen steuern maßgeblich unsere Denk- und Handlungsprozesse, determinieren die Interpretation und Evaluation von Mitmenschen und Situationen, erleichtern, erschweren oder hemmen unsere Lernprozesse und haben auf unsere Erinnerungsprozesse einen erheblichen Einfluss [...]. Wenn wir die menschliche Seele verstehen wollen, wenn wir die existentielle Stellung des Menschen in seiner sozial geprägten Umwelt, sein subjektives Erleben und sein Selbstbild erklären wollen, dann spielen Emotionen eine entscheidende Rolle. Der Mensch, das vernunftbegabte Wesen, lässt sich nicht allein aufgrund seiner kognitiven Fähigkeiten als besondere Spezies charakterisieren, sondern zeichnet sich durch seine reichhaltige, von den verschiedensten Emotionen bestimmte Gefühlswelt aus, die ihn lieben, leiden, zürnen, hassen, verzweifeln, glauben und hoffen lässt.

4 Ово питање се односи на начине језичких, експлицитно и имплицитно представљених емоционалних стања и процеса у „текстуалним манифестацијама емоција” (Schwarz-Friesel 2007, 213).

5 Овде се поставља питање, који текстуални феномени утичу на емоције читатеља и читатељки, при чему не мора да буде реч искључиво о језичким, већ и о вантекстуал-

Симоне Винко разликује четири поља у истраживању емоција у књижевним текстовим:

- Рецептивна разматрања преношења емоција на читатељке и читаоце,
- Продуктивна разматрања, која се баве питањима коју улогу су играле емоције аутора/ауторке при писању текста,
- Текстинтерна питања изражавања емоција и
- Контекстуална разматрања (улога свеукупних културних дискурса у настајању или у рецепцији текста) (Vinko 2003, 31).

У овом раду у првом делу се разматра питање контекстуалне манифестације емоција као покушај проналаска тзв. граничних искустава у емоционалним дискурсу која су битно утицала на развој самосвести јунака/иње романа. Гранична искуства се у овом раду схватају као феномени који представљају жељу за аутентитетом, за превазилажењем граница, за екстремним противуречењима свакодневници и не ограничавају појам емоције на *post hoc* процес: емоција може да буде, али није увек само реакција на гранични доживљај (Schwarz-Friesel 2007, 47, 48). Описујући и представљајући граничне феномене, књижевни текстови стварају емоционалне дискурсе и њихове различите аспекте. У роману *Крвава књиџа* су то пре свега страх, стид и презир према сопственој телесности, сексуалност и насиље, нежност и љубав. Други део истраживања је посвећен рецептивним разматрањима утицаја и преношења емоција фиктивног света романа на читаоце и читатељке.

3. О роману

Ким, главна јунакиња/главни јунак је небинарна особа која одлучује да се суочи са својим пореклом и разоткрије породичне тајне, наслућиване у односу са мајком и баком – мер и гросмер. Он/а жели да сазна одакле потиче његова/на транссексуалност/нонбинарност, те месецима истражује прородичне корене који досежу чак до 13. века. У сагледавању генетског порекла и откривању наслућиваних породичних тајни, те у њиховом језичком уобличавању, он/а очекује да ће доћи до каквог-таквог помирења са самим/самом собом – пре свега са телом / телима које носи. „Желим да пронађем језик на ком могу да те питам: Где су моји? Желим да знам, одакле долази ово срање у нашим венама” (L’Horizon 2022, 14)⁶. Женски преци су неретко биле бунтовнице, неудате мајке, лезбејке. Муш-

ним феноменима, који за реципијенте и реципијенткиње поседују јак емоционални потенцијал (Schwarz-Friesel 2007, 213).

6 Ich möchte eine Sprache finden, in der ich dich fragen kann: „Wo sind die Meinigen?” Ich möchte wissen, wie diese Scheisse in unsere Adern kommt.

ке претке су звали ургроспер, гроспер и пер, али се у тексту успостављају као мање важни – на то указује већ одсуство симболике у називима. Некада су мушкарци одлучивали о свему шта се догађа у породици, а осим грубих речи неретко су и тукли своје жене. Зато нису ни заслужили посебну пажњу протагонисте/киње ове приче. У претпоследњој генерацији је нестало мушке агресивности, мер и пер су били равноправни, можда је мер, ако говоримо о устаљеним родним чиновима, више била пер и обратно. У Кимовом детињству мер је за њега била врло често Снежна краљица. Њено претварање из нежне мајке у емотивно хладну Снежну краљицу се догађало кад је била уморна од посла на послу, од посла у кући или депресивна након раскида везе са љубавницом (коју је чини се волела, а муж је волео њу, па јој је овај „грех“ опростио). Она је волела и дете – због њега је прекинула факултет и остала да у том малом месту ради као фризерка. Мајкину мајку – гросмер дете доживљава као прерурешеног вука и понекад је се плаши – како ће се касније успоставити без разлога. За њега је она била велика, груба и строга: „Бако, зашто су ти тако велика уста?” пита се дете Ким (Г’Horizon 2022, 33)⁷. Огрубела од животних проблема и тешког физичког рада, бака тек при крају свог живота стиче нешто новца и након смрти мужа одлази на неколико путовања – што је уједно једино што је у свом животу урадила за себе. Осећај празнине и неиспуњености симболизују празне кутијице које доноси са сваког путовања и распоређује их по целој кући у регалима и на хекланим столњацима. Иако покушава да ћерки и унучету пружи нежност и љубав, често неће знати како. Ни када је Ким одрастао/ла није се причало о мајкиној љубавници, о политици или књижевности, о раси, класи и национализму, о бакином хирзутизму, о стигди, о смрти, „о твојој смрти, твојој све чешћој заборавности” (Г’Horizon 2022, 10)⁸. Никада се није говорило о Кимовој „другачијости” – она је прихваћена без речи. Његова/њена питања о прадеди, о нестанку бакине сестре Ирме, о томе зашто је свако дете добило своје дрво, а Ирминог дрвета нема, о томе како је умрла Роземари – прва бакина ћерка (или је то била Ирмина ћерка?) – остајала су без одговора. Бака је причала и причала, али иза тих прича стајала је немост (Г’Horizon 2022, 48). Њену мртву ћерку и несталу сестру нису могле да опишу штуре речи – али њих две су увек изнова презентне на фотографијама. Ови чиновни упућује на неизрециву бол због губитка, на немогућност да је изрази речима и на психолошки моменат потискивања нежељених емоција. Завршно поглавље написано је на енглеском. У њему долази до раскринкавања највеће породичне тајне: бакина сестра Ирма је нестала након што ју је силовао отац. Остала је трудна, а мајка (Кимова прабака) је након порођаја, да би „сакрила бруку” и сачувала мужевљевоу част, пријављује полицији, која је затвара у озлоглашени женски затвор Хинделбанк. Трагајући за скрајнутим, али наслућиваним породичним причама, за објашњењем за оно што јесте, нонбинарни/а Ким у писмима баки исписује своју крваву бајку.

7 Grossmer, warum hast du so ein grosses Maul?

8 ...über den Tod, nie über deinen Tod, nie über deine wachsende Vergesslichkeit...

4. О граничним искуствима у емоционалном дискурсу

4.1. Секс, насиље и уживање

У писма за grosмер прекидана струјањима мисли, врло често се улићу описи дивљих, бруталних сцена секса са бројним партнерима, којима приповедач/ица често не зна ни име. Ретко у овим односима провејавају емоције попут нежности и блискости. Он/а и не жели да му/јој се десе – све треба да прође „брзо и без осећања, не треба ми више осећања, имам их довољно, потребан ми је од њих коначно један тврд cut” (Г’Horizon 2022, 12)⁹. Ким осећа задовољство и уживање приликом сједињавања и препуштања свог тела туђем. Секс му омогућава да измашта представе о сопственој или туђој моћи, које се завршавају у краткотрајном осећају слободе. Ипак, у тим ретким тренуцима Ким заборавља страх, срамоту и кривицу. Противуречност у насилној сексуалности, по Лесковец, може да буде фасцинантна. Секс и у њему изражено насиље доводе до губитка аутономије, али чини се да се управо овај губитак доживљава као нешто позитивно. Тренуци самозаборава и повећане емоционалности тако могу да доведу до интензивног доживљаја стварности (Leskovec 2012, 251). Језичко инсценирање рушења табуа детаљним описом често насилних сексуалних чинова је један од Кимових начина самоспознаје и стабилизације расцепаног јаства.

„У сваком случају ми представља неизмерно задовољство кад ме искоришћавају као канту за пуњење ђубрета. Толико волим понижавање, право овлажим кад се према мени односе као према најјефтинијој курветини. А још се више палим кад видим колико много морам да будем понижен/а да бих у мојој физичкој немоћи имао/ла апсолутну психичку контролу над њиховом разблудности” (Г’Horizon 2022, 50)¹⁰.

Док Ким са једне стране урушава своје стечене моралне, културне и друштвене вредности у свету који га/је окружује, фасциниран/а је проналаском процепа у том свету и спознавањем алтернативних могућности за живљење ван ограничавајуће хетеросексуалне нормативности. Тако Ким емоционализује чулне сексуалне чинове без емоција као чист ужитак, искључујући осећања страха, стида, самопрезира и несигурности који прате његово/њено вансексуално бивствовање.

9 Schnell und gefühllos, ich habe ja genug Gefühle, ich brauche nicht noch mehr davon, ich brauche endlich mal einen harten cut von ihnen.

10 Es bereitet mir auf jeden Fall die größte vorstellbare Lust, als reine Abladestation benutzt zu werden. Ich liebe die Erniedrigung, ich werde so richtig feucht, wenn man mich wie die billigste Nutte behandelt. Und noch viel mehr geilt es mich auf, wenn ich sehe, wie sehr man mich erniedrigen muss, wie sehr ich in meiner physischen Machtlosigkeit die gesamte psychische Kontrolle über ihre Geilheit habe.

4.2. О емоцијама у језику и језику у емоцијама

„Љубав [...] означава најинтензивније осећање које је човек способан да осећа према другом човеку” (Schwarz-Friesel 2007, 290)¹¹, исказано је у писмима баки и показује дубоку везаност и наклоност између Ким и гросмер. Осим експлицитно, налазимо је имплицитно престављену у многим ситуацијама (Ким-бака: плете баки џемпер који је одувек желела да има, Бака-Ким: бака чува осушен цвет који јој је давно поклонио/ла). Уплићући нас у своје емоционалне светове приповедач/ица понекад напушта перспективу првог лица једине, посебно кад пише о сећањима из детињства. Тада говори ОНО – дете. Тиме прави емоционалну дистанцу према ономе што казује, јер дугачији начин приповедања понекад превише повређује да би био изражен у првом лицу.

„Дете се хвата за међуножје. Намешта што може више оно што би требало да се намести. Детету то не успева. Све ово је само обично позориште. Дете остаје нешто течно. Понекад мора да се удара. ... Или забада виљушку у стомак. Или подвлачи иглу кроз нокте” (Г’Horizon 2022, 101).¹²

Овим поступком, као и поступком употребе вишејезичности (швајцарски дијалект, енглески и француски језик), који се провлачи кроз читав роман, Ким покушава да изрази своја најинтимнија осећања, своје неизрециво. „На језику који сам научио од тебе, на мом MOTHER TONGUE не знам како бих писао о себи. У том језику су мајкин језик, твоје очи и ја – мислим – моје тело, моја тела, моја телесност?” (Г’Horizon 2022, 17)¹³ Суочен/а са болном прогнозом бакине скорје смрти он/а одлучује да јој пише и закључује да је писање једини начин да искаже никад изречене емоције попут љубави, нежности, недостајања и блискости. („Хтео сам да ти кажем колико ми значиш, колико често мислим на тебе, хтео сам да ти кажем, да си за мене еволуционарна граница, бако” Г’Horizon 2022, 262)¹⁴, све оно што никад није рекао/ла, све оно што никада није чуо/ла, све оно суштинско, а никада изговорено. („Осећам како полако нестајеш. Драга баба, желим да ти пишем све док у потпуности не напустиш своје тело или док немаш више приступа сећањима” (Г’Horizon 2022, 13)¹⁵. Прекидајући немост пи-

11 „Liebe [...] bezeichnet die intensivste Empfindung, die ein Mensch zu einem anderen Menschen zu fühlen fähig ist”.

12 Das Kind greift sich zwischen die Beine. Es rückt zurecht, was das Zeug hält. Es gelingt dem Kind nicht. Das ganze bleibt ein Theater. Das Kind bleibt etwas Flüssiges. Manchmal muss es sich schlagen. ... Oder es drückt eine Gabel in seinen Bauch. Oder eine Nadel unter die Fingernägel.

13 In der Sprache, die ich von dir gelernt habe, in meiner MOTHER TONGUE, weiss ich nicht, wie ich von mir schreiben kann. Da sind Mutters Zunge drin und deine Augen und ich – meine – mein Körper, meine Körperlichkeit?

14 Ich wollte dir sagen, wie viel du für mich bist, wie oft ich an dich denke, ich wollte dir sagen, dass du für mich eine evolutionäre Grenze bezeichnest, Grossmeer ...

15 Ich spüre, wie du langsam verschwindest. Liebe Grossmutter, ich möchte dir noch schreiben, bevor du ganz aus deinem Körper verschwunden bist oder keinen Zugriff auf deine Erinnerungen mehr hast.

сањем, он почиње уједно да јој се опире тако што је препознаје. („Пишем ти зато што и ја – као мер и ти – не могу да причам о стварима које ме заиста заокупљају, пишем ти зато што: док пишем, ја додуше не говорим, али и не ћутим (l'Horizon 2022, 32)¹⁶. Сагледавајући потребу да превазиђе немост у којој је обитавала породична трагедија, он/а последње поглавље пише на страном – енглеском језику, али у том процесу проналази коначно свој матерњи језик. То га/је ослобађа, он/а прихвата себе и своју другачију телесност и излази са тешког развојног пута као победник/ца. Чини се да зато додаје превод последњег поглавља на немачки, мада технички одвојен од целине романа тако што је написан од позади.

„Увек се плашим. Плашим се од тебе, бако, плашим се шта ћеш да кажеш кад све ово видиш. Због тога ти ова писма пишем на енглеском, на језику који сам научио кад сам као тинејџер читао *Харија Потџера* и гледао *Госпођара Ђрсијенова*; на језику мојих сексдејтова; језику који има другачије очи од мог матерњег језика, језику у ком нисам наследио твоје очи ни очи твоје мајке ни мајке твоје мајке; језику у ком се не осећам посматрано; језику који осећам као независан простор, без обзира колико погрешно га писао; језику, који ти заправо не разумеш” (l'Horizon 2022, 307)¹⁷.

5. Емоционализација реципијената и реципијенткиња при читању текста

5.1. Методологија и резултатни исцртаживања

Истраживање емоционализације реципијената и реципијенткиња романа *Крвава књиџа* је вршено поступком који спада у класично поље квалитативне анализе при обради језичког (и нејезичког) материјала: описном анализом докумената. Важно је да нас документи као извори података доведу до важних закључака о људским активностима, мишљењима и осећањима. Једна од предности овог истраживачког дизајна је у томе што је материјал већ спреман и истраживачи не морају да га сачињавају сами, те се истраживачка субјективност своди на избор докумената. У

16 Ich schreibe dir, weil ich – wie Meer und du – nicht über die Dinge sprechen kann, die mich wirklich beschäftigen, ich schreibe dir, weil: Solange ich schreibe, spreche ich zwar nicht, aber ich schweige auch nicht.

17 Ich habe immer Angst. Ich habe immer noch Angst vor dir, Großmutter, Angst davor, was du tun wirst, wenn du das alles liest. Deshalb schreibe ich diese Briefe auf Englisch, die Sprache, die ich mir selbst beigebracht habe, als ich als Teenager Harry Potter gelesen habe und Herr der Ringe gesehen habe; die Sprache meiner Sexdates; die Sprache, die andere Augen hat als meine Muttersprache, die Sprache in der ich nicht deine Augen und Augen deiner Mutter und der Mutter deiner Mutter geerbt habe; die Sprache, in der ich mich nicht beobachtet fühle; die Sprache, die sich wie ein eigener Raum anfühlt, egal, wie falsch ich sie schreibe; die Sprache, die du nicht wirklich verstehst.

документе спадају, између осталог, писани извори од посебног значаја (Mauring 2002, 46, 47). Документи који се анализирају и на основу којих се врши категоризација културних интерпретативних образаца су студентски састави настали у зимском семестру 2022/2023. године. Студенти и студенткиње су искључиви фокус ове студије, тако да анализирани документи имају репрезентативну исказну вредност за истраживање. Студија случаја је група од 8 студената/киња четврте године на Катедри за германистику Филошко-уметничког факултета Универзитета у Крагујевцу. На основу њихових изјава извршена је категоризација и супкатегоризација емоционалног дискурса у тексту из угла рецепијената/киња као и емоција које су доживели/е током читања. Поступак вредновања истраживања је квалитативна анализа садржаја. У овом поступку се материјал из ког се изводе категорије разлаже у делове. Три основне врсте анализе садржаја су резимирање, експликација¹⁸ и структурисање¹⁹ (Mauring 2002, 115). У овом истраживању ће се користити резимирање, па ће супкатегорије бити представљене табеларно и поткрепљене цитатима из докумената. Техника резимирања се користи за индуктивно извођење супкатегорија. Изнађене категорије могу да се документују само једном изјавом без понављања. У овом истраживању су навођене једна или две изјаве. Резултат анализе је сет супкатегорија о рецептивном и књижевнотекстуалном емоционалном дискурсу које су приказане на специфичним местима у материјалу (цитатима). Први тематски аспект се односи на емоције које су студенти и студенткиње доживели приликом читања текста и приказан је у табели број 1. Други тематски аспект се односи на емоционални дискурс који су препознали у роману и и приказан је у табели број 2.

Табела 1. Емоције изазване читањем романа

<i>Сумњичавост</i> <i>Радозналост</i>	<i>На почетку читања била сам скептична да ли ће ми се свидети садржај књије. Када сам чула професоркине утиске и основне информације заинтериговало ме је како на који начин је представљена проблематика ЛГБТ+ популације. Инириг</i>
<i>Узбуђење</i>	<i>Нисам била одмах на почетку толико узбуђена и нисам знала да ли ће ми се допасти ... Узбудљива је и док сам је читала, имала сам многе мишљања ... Смајрам да овакву књију треба свако да прочита, јер је јако поучна. Оно што сигурно знам јесте да ћу се овој књизи поново враћати. Кристина</i>
<i>Емпатија</i>	<i>Након читања ове књије развила сам више емпатије за људе као што је Ким, какво је њихово одрастање, каква су њихова осећања, који су њихови сирахови. Шмејерли</i>
<i>Уживање</i>	<i>Колико уживате у читању, толико вас и шокира, кроз дело су прожете све емоције које можете уочити да замислите! Цветак зановејак</i>
<i>Емоционална бол</i>	<i>Ова прича за некога и јесте била нешто сирашно, болно и рањиво. Цветак зановејак</i>

18 Циљ анализе је допуна нејасних делова додатним материјалима, који би отклонили нејасноће.

19 Циљ анализе је филтрирање одређених аспеката материјала и/или процењивање материјала по одређеним критеријумима.

ма да боље разумеју свет око себе. *Диана*). Изјаве указују на прожетост емоционалног дискурса са другим друштвеним дискурсима: што су комплекснији, разноврснији и динамичнији социјални обрасци света око нас, то је значајнија рефлексивна обрада њихове диферентности (Kos 2012, 18). Човек је настао из механизма, на које нема утицај, што значи да је јаство резултат, а не порекло како биолошке и когнитивне самоорганизације (Kos 2012, 21), тако и социјалних и културних образаца. Овоме иде у прилог свака наведена изјава испитаника и испитаница (*Он/а на болан начин описује попурају за сојственим идентитетом, за сојственим телом, за сојственом сексуалношћу, за сојственим полом, Цвета*) и потврђује изјаву Дејана Коса: „Могуће је да смо у емоционалним световима књижевности најближи оним механизмима који су нас створили, тј. најближи истини нашег бивства” (Kos 2012, 21)²⁰.

6. Завршна размишљања: крвава бајка са срећним завршетком

Аутофиктивни романи су из више разлога занимљиви како критици, тако и читалачкој публици. Они задовољавају људску радозналост за тајнама људског бивства и људске судбине. Задовољавају и радозналост за аутентичним и приватним као и увид у грађење субјективне свести и самосвести јунакиња и јунака (Glavočević 2012, 227). Аутобиографске и аутофикционалне животне приче обично остају амбивалентне и вишезначне, те их није лако анализирати. Ауторке и аутори се приликом писања ове врсте романа налазе пред тешким задатком: они/е морају да испишу емоционалну инвентуру сопственог живота, да задрже спољни поглед на испричано и на крају да у свему томе пронађу целину и смисао (Jesenovec 2012, 323). У писмима баки Ким показује да је снагом сопствене воље успео/ла да у својој емотивној растрзаности, духовној и физичкој расцепљености пронађе стабилност и јаство. Вешто разбијајући табуе и описујући граничне ситуације како у сексу, тако и у љубави, Кимов омаж баки прераста у омаж животу:

„Јер много је живота у мени, много животних енергија у мом Бити-овде, које су без ожилјака, безбрижне, неспутане и хиперневероватнодобре, имам животних енергија које, дођавола, воле што су овде, волим ову глупу врсту, волим ову чудновату планету, волим ово апсурдно тело, волим читаво ово срање из све снаге злог дрвета у свим мојим срцима” (l’Horizon 2022, 320)²¹.

20 Es kann sein, dass wir in literarischen Gefühlswelten den Mechanismen, die uns hervorgebracht haben, d. h. der Wahrheit unseres Daseins, am nächsten sind.

21 Denn ich habe jede Menge Leben, ich habe Lebensströme um mein Hiersein herum, die unvernarbt, unbesorgt, ungezähmt und hyperfabelhaft sind, ich habe Lebensströme, die es hier verdammt noch mal lieben, ich liebe diese dummen Spezies, ich liebe diesen seltsamen

Комплексни емоционални светови књижевних текстова нуде читаоцима и читатељкама компликована осећања и њихове међусобне релације „који проширују наш искуствени хоризонт, који су непознанице нашем начину осећаја и осећања и које самим тим обogaђују наш емоционални потенцијал, наше могуће светове” (Šlibar 2012, 354)²². Управо то се догодило испитаницима/ама рецепирајући роман *Крвава књиџа*.

Референце

- Butler, Judith. 2016. *Nevoља s rodom. Feminizam i subverzija identiteta*, Loznica: Karpos.
- Baar, Robert. 2022. Velfalt sichtbar machen: sexuelle Lebensweisen im DaF/DaZ-Unterricht, in: *Gender_Vielfalt_Sexualität(en) im Fach Deutsch als Fremd- und Zweitsprache*, Freese, Anika und Völkel, Oliver Niels (eds.), München: IUDICIUM Verlag: 73–87.
- Ewert, Felicia. 2020. *Trans. Frau. Sein. Aspekte gesellschaftlicher Marginalisierung*, Münster: editionassemblage.
- Glavočević, Marijana. 2012. Schuldgefühle am Beispiel des Romans *Im Block: Ein Haftbericht* von Walter Kempowski, in: *Gefühlswelten und Emotionsdiskurse in der deutschsprachigen Literatur*, Donko, Kristian und Šlibar, Neva (eds.), Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (Slovenske germanistične študije): 227–235.
- Hille, Almut und Schiedermaier Simone. 2021. *Literaturdidaktik Deutsch als Fremd und Zweitsprache*, Tübingen: Narr Verlag.
- Kocyba, Kristina. 2022. „Von außen ist es nicht zu erkennen”: Gender und seine (literarische) Interpretation, in: *Gender_Vielfalt_Sexualität(en) im Fach Deutsch als Fremd- und Zweitsprache*, Freese, Anika und Völkel, Oliver Niels (eds.), München: IUDICIUM Verlag, 125–137.
- Kos, Dejan. 2012. Emotionsdiskurse und Identitätskonzepte. Literaturgeschichtliche Aspekte, in: *Gefühlswelten und Emotionsdiskurse in der deutschsprachigen Literatur*, Krisian, Donko und Šlibar, Neva (eds.), Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (Slovenske germanistične študije): 18–22.
- Leskovec, Andrea. 2012. „Denn von Dingen, die wir in der Wirklichkeit nur ungern erblicken, sehen wir mit Freude möglichst getreue Abbildungen”-Von der Lust am Unbehagen, in: *Gefühlswelten und Emotionsdiskurse in der deutschsprachigen Literatur*, Donko, Kristian und Neva Šlibar (eds.), Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (Slovenske germanistične študije): 247–254.
- L’Horizon, Kim. 2022. *Blutbuch*, Kölln: DuMont Verlag.
- Lovrić, Goran. 2012. Negative Emotionen als Antriebskraft in Josef Winklers Frühwerk, in: *Gefühlswelten und Emotionsdiskurse in der deutschsprachigen Literatur*, Donko,

Planeten, ich liebe diesen absurden Körper, ich liebe diesen ganzen Mist mit dem ganzen bösen Holz all meiner Herzen.

22 In komplexen Gefühlswelten werden komplizierte Gefühle, Gefühlsrelationen angeboten und – wie es sich für anspruchsvolle Literatur auch ziemt – auch solche, die unseren Erfahrungshorizont erweitern, die unserer Art des Empfinden und Fühlens fremd sind und dadurch unser Emotionspotenzial, unsere Möglichkeitswelten, bereichern.

Krisian und Neva Šlibar (eds.), Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (Slovenske germanistične študije): 236–247.

Jesenovec, Barbara. 2012. Emotionen als Erinnerungsimpulse im autobiographischen Text *Mehr Meer* von Ilma Rakusa, in: *Gefühlswelten und Emotionsdiskurse in der deutschsprachigen Literatur*, Donko, Kristian und Neva Šlibar (eds.), Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (Slovenske germanistične študije): 314–324.

Šlibar, Neva. 2012. Komplexe Emotionswelten-komplizierte Gefühle, in: *Gefühlswelten und Emotionsdiskurse in der deutschsprachigen Literatur*, Donko, Kristian und Neva Šlibar (eds.), Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (Slovenske germanistične študije): 348–355.

Schwarz-Friesel, Monika. 2007. *Sprache und Emotion*, Tübingen: A. Franke.

Winko, Simone. 2013. *Kodierte Gefühle. Zu einer Poetik der Emotionen in lyrischen und poetologischen Texten um 1900*, Berlin: Erich Schmidt.

Emotional Discourse in the Novel „Bloody Book” by Kim L’horizon

Abstract: Drawing on the contemporary literary discourse in German-speaking regions, which has recently begun to actively engage with issues of gender and queer literature, this study seeks to identify and analyze the emotional discourse conveyed through the letters of the grandmother in the autofictional novel *Bloody Book* by Kim de L’Horizon, a non-binary author. The first part of this study involves an analysis of the productive, contextual, and linguistic dimensions of the emotional discourse, while the second part employs qualitative research methods to investigate the relationship between the emotional world depicted in the literary text and that of the recipients. The study aims to explore the (im)possibilities of self-awareness and self-stabilization for individuals who identify as „different” from others, and advocates for their social acceptance.

Keywords: queer literature, gender and sexuality, discourse, emotions, language.

Primljeno: 10. 06. 2023.

Odobreno: 16. 12. 2023.